

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/20/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200386
Dátum vydania rozhodnutia: 26.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3019200386.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: K. A., narodená XX. N. XXXX, bytom v Č., V. Č.. XXX, právne zast.: JUDr. Evou Bielikovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Stromová č. 13, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 12. júna 2019, Číslo: XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 24. októbra 2019, č.k. 25Sa/37/2019-19, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) napadnutým uznesením z 24. októbra 2019, č.k. 25Sa/37/2019-19 postupom podľa § 51 ods. 3 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) nepripustil v súdnom konaní zastúpenie žalobkyne svojím otcom V.. V. A., E..

2. Krajský súd dospel k uvedenému záveru, po tom, čo mal preukázané, že V.. V. A., E.. síce spĺňa podmienku blízkej osoby vo vzťahu k žalobkyni (otec), avšak nespĺňa podmienku získaného vysokoškolského právnického vzdelania druhého stupňa (§ 489 SSP) tak, ako to predpokladá ustanovenie § 51 ods. 2 SSP.

II.

3. Žalobkyňa proti uzneseniu krajského súdu podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

4. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred krajským súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný

zástupca alebo procesný opatrovník (§ 440 ods. 1 písm. c/ SSP) a tiež, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP).

5. Uvádza, že z morfológického výkladu § 49 ods. 2 písm. b/ SSP, že žalobca nemusí byť zastúpený podľa odseku 1 v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. c/, t.j. v konaní o správnych žalobách v sociálnych veciach, logicky vyplýva, že okrem prvej vety § 49 ods. 1, že „žalobca musí byť v konaní pred správnym súdom zastúpený advokátom“ sa na konanie o správnych žalobách vzťahuje aj druhá časť § 49 ods. 1 uvedená za bodkočiarkou „to neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na správnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.“ Pri výklade treba mať na zreteli, že právne normy sú určené konkrétnym adresátom a pri výklade sa treba správať zásadou „v pochybnostiach miernejšie.“ Je nesporné, že žalobkyňa má diagnózu Stredne ťažká duševná zaostalosť s inou poruchou správania s IQ 48, reč žalobkyne je pomerne nezrozumiteľná, ako osoba je prakticky úplne neschopná abstraktných operácií a neschopná porozumieť čítanému textu. Z uvedeného dôvodu za žalobkyňu konal V. V. A., E.. počnúc podaním žiadosti o priznanie plného invalidného dôchodku, cez podanie odvolania voči rozhodnutiu o priznaní plného invalidného dôchodku, až po podanie správnej žaloby. Žalobkyňa ako účastník konania nemala a nemá spôsobilosť samostatne konať pred krajským súdom v plnom rozsahu a nekonala za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, nakoľko krajský súd neustanovil žalobkyňu v súlade s § 201 SSP procesného opatrovníka, aj keď súdu bol psychický stav žalobkyne známy zo žaloby, alebo z rozhodnutia žalovanej.

6. Nesprávny procesný postup namietala v súvislosti s tým, že na základe psychického stavu žalobkyne, ktorý musel byť súdu zrejmý, v súlade s § 201 SSP žalobkyňu, ktorá je postihnutá duševnou poruchou a ktorá nie je schopná zrozumiteľne sa vyjadrovať, neustanovil procesného opatrovníka, ale sa obmedzil iba na dožiadanie adresované V. V. A., E., aby predložil súdu rozhodnutie o ustanovení za procesného opatrovníka žalobkyne, ak bol ustanovený.

7. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

8. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadrila podaním z 20. decembra 2019.

9. S odkazom na § 51 ods. 2 a § 489 SSP uviedla, že nepripustenie zastúpenia žalobkyne V. V. A., E.. bolo vykonané v súlade so zákonom, keďže táto osoba je síce blízkou osobou vo vzťahu k žalobkyňu, avšak podmienku dosiahnutia vysokoškolského právnického vzdelania druhého stupňa neprekázal a zároveň nepredložil súdu žiadnu listinu, ktorá by preukázala jeho oprávnenie konať v mene žalobkyne.

10. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú podľa § 461 SSP zamietol.

IV.

11. Vyjadrenie žalovanej bolo žalobkyňu doručené dňa 04. februára 2020 na vedomie.

V.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne nie je dôvodná.

13. Podľa § 49 ods. 1 SSP, žalobca musí byť v konaní pred správnym súdom zastúpený advokátom; to neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na správnom súde koná alebo ho

zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Povinnosť zastúpenia sa vzťahuje aj na spísanie žaloby. Splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť.

14. Podľa § 49 ods. 2 SSP, žalobca nemusí byť zastúpený podľa odseku 1

a/ vo veciach, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu podľa § 12,

b/ v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. b/ až e/, g/ a i/,

c/ v konaní o správnej žalobe vo veciach slobodného prístupu k informáciám podľa osobitného predpisu,

d/ ak je žalovaným Centrum právnej pomoci.

15. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

16. Podľa § 51 ods. 1 SSP, účastník konania a osoba zúčastnená na konaní si ako zástupcu môžu vždy zvoliť advokáta. Ustanovenia § 49 ods. 1 tretia veta a ods. 3 platia obdobne.

17. Podľa § 51 ods. 2 SSP, účastník konania (teda aj žalobca; pozn. súdu) a osoba zúčastnená na konaní sa môžu dať zastúpiť procesne spôsobilou fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa a účastník konania a osoba zúčastnená na konaní sú jej blízkou osobou. Tento zástupca môže konať len osobne; tým nie je dotknuté ustanovenie § 49.

18. Podľa § 51 ods. 3 SSP, správny súd uznesením, ktoré doručí zastúpenému účastníkovi konania a osobe zúčastnenej na konaní, rozhodne, že zastúpenie podľa odseku 2 nepripúšťa, ak zástupca zrejme nie je spôsobilý na riadne zastupovanie alebo ak ako zástupca vystupuje vo viacerých konaniach.

19. Podľa § 489 SSP, za vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa sa na účely tohto zákona považuje vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou; ak bolo vysokoškolské vzdelanie získané najprv v prvom stupni a následne v druhom stupni, vyžaduje sa, aby išlo v oboch stupňoch o vzdelanie v študijnom odbore právo.

20. Podľa § 116 Občianskeho zákonníka, blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

21. Predmetom kasačného konania v danej veci bolo uznesenie krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 51 ods. 3 SSP nepripustil v súdnom konaní zastúpenie žalobkyne inou fyzickou osobou (otcom), keďže nebola splnená podmienka získania / dosiahnutia vysokoškolského právnického vzdelania druhého stupňa tak, ako to predpokladá ustanovenie § 51 ods. 2 SSP.

22. Najvyšší súd uvádza, že pre správne súdnictvo platí všeobecná požiadavka povinného právneho zastúpenia advokátom (§ 49 ods. 1 SSP; tu porovnaj § 449 SSP). Z uvedeného ustanovenia Správny súdny poriadok v odseku 2 ustanovuje výnimky, na ktoré požiadavka povinného právneho zastúpenia advokátom na žalobcu nedopadá (pozri bod 14 tohto uznesenia). V týchto prípadoch sa nevyžaduje povinné právne zastúpenie advokátom; účastník konania má teda v týchto veciach možnosť konať buď osobne, alebo v zmysle § 51 ods. 2 SSP si zvoliť na zastupovanie inú procesne spôsobilú fyzickú osobu s tým, že SSP na tohto zástupcu kladie dve základné požiadavky, a to dosiahnuté vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa a zároveň zástupca musí byť osobou blízkou účastníkovi konania. Za „vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa“ sa na účely SSP považuje vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou; ak bolo vysokoškolské vzdelanie získané najprv v prvom stupni a následne v druhom stupni, vyžaduje sa, aby išlo v oboch stupňoch o vzdelanie v študijnom odbore právo (§ 489 SSP) a pod pojmom „blízka osoba“ treba rozumieť príbuzného v priamom rade, súrodencu a manžela; aj

iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom možno pokladať za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu (§ 116 Občianskeho zákonníka). Zároveň ustanovenie § 51 ods. 2 SSP nevylučuje, aby sa účastník konania aj v týchto prípadoch dal zastúpiť advokátom. Podstata takto stanovených podmienok (kvalifikované vzdelanie + príbuzenský pomer), ktoré musia byť splnené kumulatívne, spočíva v prvom rade vo vylúčení možnosti nekvalifikovaného zastúpenia (laického prvku) v rámci konania v správnom súdnictve. Len pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že v tomto smere zákonodarca pri tvorbe Správneho súdneho poriadku do istej miery prevzal predchádzajúcu právnu úpravu ustanovenia § 27 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 335/2012 Z.z. účinného od 01. januára 2013, podľa ktorého cit.: „Vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, v sporoch vyvolaných alebo súvisiacich s konkurzom a reštrukturalizáciou, v sporoch o ochranu hospodárskej súťaže, v sporoch z porušenia alebo ohrozenia práva na obchodné tajomstvo, v sporoch z právnych vzťahov týkajúcich sa zmeniek, šekov alebo iných cenných papierov, v sporoch súvisiacich s ochranou práva duševného vlastníctva, v konaní s cudzím prvkom, v konaní podľa piatej časti tretej hlavy tohto zákona (kam sa radila v tej dobe aj dôchodková agenda; pozn. súdu), vo veciach podľa § 261 ods. 3 Obchodného zákonníka a v konaní podľa Exekučného poriadku sa zastúpenie podľa odseku 1 nepripúšťa. To neplatí, ak zástupca účastníka konania podľa odseku 1 má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v odbore právo a účastník konania je jeho blízkou osobou.“

23. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že v čase vydania kasačnou sťažnosťou napadnutého uznesenia žalobkyňa na základe plnej moci z 27. augusta 2018 založenej v súdnom spise (č.l. 7 súdneho spisu) zastupoval jej otec V. V. A., E.. V tomto smere krajský súd správne postupoval, keď vo svetle už vyššie citovaného § 51 ods. 1 a 2 SSP menovanú fyzickú osobu vyzval, aby táto v súdom stanovenej lehote preukázala splnenie podmienok relevantných na to, aby ju bolo možné akceptovať ako riadneho zástupcu žalobkyne v zmysle menovaných ustanovení. Podmienka, že fyzická osoba je blízkou osobou vo vzťahu k žalobkyni splnená bola, avšak podmienka získania kvalifikovaného vzdelania splnená nebola, respektíve jej splnenie nebolo preukázané.

24. Krajský súd tiež správne postupoval, keď od menovanej fyzickej osoby žiadal oznámenie, či bola táto žalobkyni ustanovená za opatrovníka. V tomto zmysle sa jednalo o opatrovníka „hmotnoprávneho“, ustanoveného rozhodnutím súdu v intenciách § 272 a nasl. zákona č. 161/2015 Z.z. (Civilný mimosporový poriadok) a nie procesného, tak ako sa mylne domnieva žalobkyňa. Len pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že podľa § 248 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z. konanie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony je spojené s konaním o ustanovení opatrovníka podľa § 272 až 277.

25. K poukazu žalobkyne na to, že ju menovaná fyzická osoba zastupovala už v správnom konaní (t.j. počnúc podaním žiadosti o priznanie plného invalidného dôchodku, cez podanie odvolania voči rozhodnutiu o priznaní plného invalidného dôchodku, až po podanie správnej žaloby), najvyšší súd uvádza, že zákon č. 461/2003 Z.z. umožňuje zastúpenie účastníka konania v dávkovom konaní fyzickou osobou s tým, že také požiadavky, aké vyplývajú pre zástupcu účastníka konania v konaní v rámci správneho súdnictva podľa § 51 ods. 2 SSP, zákon č. 461/2003 Z.z. neupravuje.

26. Vo vzťahu k ďalším námietkam plynúcim z kasačnej sťažnosti a primárne čo do namietaného postupu krajského súdu, keď tento žalobkyni neustanovil v súlade s § 201 SSP procesného opatrovníka, aj keď súdu bol psychický stav žalobkyne známy zo žaloby, alebo z rozhodnutia žalovanej, najvyšší súd uvádza, že predmetom kasačného konania bolo uznesenie krajského súdu, ktorým súd nepripustil zastúpenie žalobkyne inou fyzickou osobou, čím bol zároveň stanovený rámec posudzovania zo strany najvyššieho súdu, t.z. že úlohou najvyššieho súdu ako súdu kasačného bolo posúdiť, či boli splnené zákonné podmienky na to, aby krajský súd mohol vydať tu preskúmané uznesenie. Posúdenie otázky týkajúcej sa ustanovenia procesného opatrovníka žalobkyni bude úlohou krajského súdu v jeho ďalšom procesnom postupe.

27. Záverom najvyšší súd uvádza, že žalobkyňa v kasačnej sťažnosti tiež namietala, že uznesenie krajského súdu nebolo doručené aj priamo žalobkyni, tak ako to predpokladá § 51 ods. 3 SSP, ale iba jej

zástupcovi V. V. A., E., čím došlo k procesnému pochybeniu zo strany krajského súdu v časti doručovania. Najvyšší súd po vyhodnotení uvedenej námietky dospel síce k záveru o jej opodstatnenosti, avšak s tým, že táto skutočnosť sama o sebe nemôže predstavovať dôvod na zrušenie uznesenia. Najvyšší súd preto listom z 09. marca 2020 (č.l. 39 súdneho spisu) vrátil súdny spis krajskému súdu ako predčasne predložený s pokynom, aby krajský súd dodatočne doručil uznesenie žalobkyni (respektíve jej právnej zástupkyni). Dodatočným doručením uznesenia krajským súdom v zmysle pokynu došlo v tomto smere k odstráneniu pochybenia krajského súdu v procesnom postupe.

28. Z vyššie uvedených dôvodov, najvyšší súd kasačnú sťažnosť žalobkyne postupom podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

29. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP v spojení s § 147 ods. 2 SSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e príпустný opravný prostriedok.